

нтується на таких компонентах компетентності, як: *спеціальний* (забезпечує володіння на високому рівні професійною діяльністю та здатність проєктувати свій подальший розвиток); *комунікативний* (зумовлює володіння доцільними формами спілкування, педагогічною взаємодією, широкою ерудованістю в системі національної та світової художньої культури, визначає розвинений інтерес до художньо-естетичної діяльності; обізнаність та володіння різноманітним музичним репертуаром; спроможність естетичного оцінювання та впровадження найкращих зразків музичного мистецтва); *особистісний* (забезпечує оволодіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку, які протистоять професійній деформації особистості). Наявність вищезазначених компонентів компетентності означає зрілість людини в професійній діяльності, спілкуванні, становленні особистості професіонала, формуванні його майстерності [6].

У наступних публікаціях передбачається розглянути ключові компетентності та компетенції професійної діяльності музичного керівника ДНЗ, а також визначити критерії їх оцінювання.

Література

1. Словник іншомовних слів / [уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута]. – К. : Наукова думка, 2000. – 680 с.
2. Новий тлумачний словник української мови / [уклад.: В.В. Яременко, О.М. Сліпушко]. – К. : Аконт, 2001. – Т. 1: А-К. – 874 с
3. Лопатин В.В. Малый толковый словарь русского языка / В.В. Лопатин, Л.Э. Лопатина. – М. : Рус.язык, 1990. – 704 с.
4. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф. Клепко. – Полтава : ПОІППО, 2006. – 328 с.
5. Карпова Л.Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / Л.Г. Карпова. – Х., 2004. – 209 с.
6. Козир А.В. Компетентність як необхідний компонент професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін [Електронний ресурс] / А.В. Козир // Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., 3–5 червня 2008 р., м. Київ. – К. : ДАКККІМ, 2009. – Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_7_26.php.
7. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика / Л.М. Масол. – К., 2006. – 431 с.

БЕЛОЗЬОРОВА Н.О.

МІСЦЕ СПЕЦКУРСУ “РОЗВИТОК ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)” У ПІДГОТОВЦІ СУЧАСНОГО ВИХОВАТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ

У сучасний період пошуку концепції освіти України з метою рівноцінної інтеграції української культури в європейський культурно-освітній простір, вдосконалення початкової ланки освіти, надання їй специфічних,

притаманних лише українській ментальності рис набуває особливого значення. Як і сотні років тому, початкова освіта залишається визначальною для закладення ґрунтовних основ індивідуального, соціального, національного розвитку людини, знаходження нею свого місця в суспільстві, набуваючи сьогодні особливого значення для становлення державної єдності, збереження та вдосконалення української національної культури. Шлях до збереження українською нацією власної індивідуальності в умовах її поступового входження до світової соціокультурної спільноти полягає в оновленні процесів базового навчання та виховання підростаючих поколінь, формування в дітей з раннього віку національної гідності, розуміння специфіки української культури, бажання зберігати та збагачувати національну скарбницю.

Важливою умовою успішної реалізації завдань початкової освіти є не лише пошук нових дієвих теоретичних та практичних розробок, а й вивчення, узагальнення та творче переосмислення історико-педагогічного досвіду розвитку початкової освіти в Україні (зокрема, досвіду другої половини XIX – початку XX ст., для якого характерні суттєві реформаторські зміни й перетворення в галузі освіти), подальше використання його окремих положень для вдосконалення та оновлення цієї ланки освіти. Тільки такий підхід до вирішення складних завдань виховання підростаючого покоління, основою якого є глибоке осмислення й усвідомлення історико-педагогічного досвіду, звернення до національних джерел педагогічної теорії та шкільної практики, методів і форм практичної діяльності вчителів початкової школи, може забезпечити реалізацію освітньо-виховної мети сучасної початкової освіти, сприятиме зростанню освітнього та культурного потенціалу суспільства.

У зв'язку із цим набуває значення пошук дієвих шляхів донесення найкращих здобутків початкової освіти минулого, багатого вітчизняного педагогічного досвіду до сучасного вчителя в процесі його професійної підготовки. Вважаємо, що одним з таких шляхів є впровадження в педагогічний процес вищих закладів освіти спецкурсів відповідної тематики.

Виходячи з актуальності проблеми вивчення вітчизняного історико-педагогічного досвіду, потреби в поглибленому вивченні здобутків теорії та практики початкової освіти минулого з метою творчого використання в сучасних умовах вітчизняного педагогічного досвіду, *мета статті* – обґрунтування концепції спецкурсу “Розвиток початкової освіти в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)” для студентів спеціальності 6.010102 “Початкова освіта” освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, кваліфікації вчитель початкових класів.

Вивчення численних науково-педагогічних джерел (В. Галузинський, М. Євтух, С. Золотухіна, В. Курило, Д. Латишина, В. Майборода, О. Мельничук, О. Піскунов, І. Прокопенко, О. Сухомлинська та ін.) свідчить, що особливої уваги вчених потребує друга половина XIX – початок XX ст. – визначальний період у становленні початкової освіти України. У цей період народна освіта в Україні стає однією з основних державних проблем.

Серед педагогічних здобутків другої половини ХІХ ст. – початку ХХ ст., які й сьогодні актуальні, хоча з роками зникли з поля зору вчених, слід відзначити: реформаторські ідеї середині ХІХ ст. та досвід впровадження освітніх реформ щодо оновлення державної системи управління початковою освітою, узгодження організації, змісту, форм та методів початкового навчання з новими умовами життя, що виникли з поступовим становленням капіталістичного ладу; досвід єднання поглядів українських педагогів і митців та прогресивних російських громадських діячів на принципи створення системи початкових шкіл в Україні; становлення особливого типу державно-громадського управління народними школами, сутність якого виявлялася в тому, що земства, міські та сільські товариства, батьки учнів, що залучалися до відкриття й утримання цих закладів, мали можливість впливати на зміст, методи та форми початкової освіти; досвід взаємодії сім'ї та школи у справі освіти дитини, роботи вчителя з громадою, залучення родини до участі в господарській та виховній діяльності початкової школи; насичення початкової освіти другої половини ХІХ – початку ХХ ст. морально-релігійними цінностями, християнськими ідеалами людської моралі; досвід елементарної професійної освіти кінця ХІХ – початку ХХ ст.; розширення на початку ХХ ст. змісту початкової шкільної освіти на тлі розвитку суспільних наук та зростання національної самосвідомості.

Зазначені вище питання становлять змістову основу спецкурсу “Розвиток початкової освіти в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)”, мета якого полягає в розширенні кола знань, умінь та навичок майбутніх фахівців у галузі теорії та практики розвитку початкової освіти в Україні, зокрема в Східноукраїнському регіоні, накопичені в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.); ознайомленні їх з досвідом початкової освіти, накопиченим у той період, та перспективами творчого використання позитивного історико-педагогічного досвіду в діяльності сучасної національної початкової школи.

Завдання спецкурсу:

1. Сформувати в студентів чіткі уявлення щодо передумов розвитку вітчизняної мережі початкових навчальних закладів у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.
2. Сформувати міцні знання щодо етапів розвитку початкової освіти в Україні досліджуваного періоду.
3. Ознайомити студентів зі змістом початкової освіти в школах Східноукраїнського регіону.
4. Сприяти засвоєнню майбутніми фахівцями теоретичних аспектів та методичних прийомів навчання в початкових школах Східноукраїнського регіону.
5. Навчити студентів проектувати та застосовувати у власній навчально-професійній діяльності педагогічні засоби, спираючись на вітчизняний досвід початкової освіти другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

6. Забезпечити засвоєння та реалізацію студентами елементів наукового дослідження; сприяти формуванню творчого підходу до професії; залучати студентів до позааудиторної науково-дослідної діяльності, волонтерської роботи.

Предметом спецкурсу “Розвиток початкової освіти в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)” є теорія та практика навчання в початкових школах Східноукраїнського регіону досліджуваного періоду. У процесі вивчення дисципліни студенти повинні отримати додаткові знання та вміння, що допоможуть їм у поглибленому розумінні та реалізації визначальної ролі початкової освіти в повноцінному становленні особистості.

Зокрема, після засвоєння змісту спецкурсу студенти мають знати: теорію і практику розвитку початкової освіти в Україні, зокрема у Східноукраїнському регіоні, у другій половині XIX – на початку XX ст.: передумови розвитку вітчизняної мережі початкових навчальних закладів; етапи розвитку початкової освіти в Україні (перший етап (1860–1863 рр.) – емпіричних пошуків, в умовах відсутності оновленої нормативної бази діяльності; другий етап (1864–1873 рр.) оновлення державної регламентації щодо початкової освіти, виникнення особливого типу державно-громадського управління народними школами; третій етап (1874–1907 рр.) – посилення державного контролю за початковою освітою, виникнення професійних закладів освіти нижчої ланки; четвертий етап (1908–1917 рр.) – розширення змісту початкової освіти в умовах розвитку суспільних наук та національної самосвідомості); зміст початкової освіти та методи (буквоскладовий та звуковий, роз’яснення, бесіди, групового читання, питань-відповідей), заучування (“зображення через початкові букви”), наочності (метод “таблиць”) тощо) та організаційні форми (групові, індивідуальні) навчання в початкових школах Східноукраїнського регіону; позитивний історико-педагогічний досвід діяльності початкових шкіл та окреслені шляхи його творчого впровадження у сучасну освіту.

Крім того, майбутні вихователі дошкільних закладів освіти мають вміння: проектувати та застосовувати у власній практиці педагогічні засоби, спираючись на вітчизняний досвід початкової освіти другої половини XIX – початку XX ст.; використовувати отриману інформацію як підґрунтя для подальших історико-педагогічних досліджень, збереження й передачі історико-педагогічного регіонального досвіду.

Зміст спецкурсу розподілено на п’ять тематичних розділів за темами:

1. Становлення й розвиток вітчизняних початкових шкіл (друга половина XIX – початок XX ст.) у сучасному вимірі.
2. Витоки, становлення та розвитку вітчизняної початкової школи.
3. Основні віхи на шляху становлення вітчизняної школи.
4. Зміст початкової освіти у школах Східноукраїнського регіону.
5. Практичні аспекти розвитку початкової освіти Східноукраїнського регіону (друга половина XIX – початок XX ст.)

Засвоєння змісту тематичних розділів, окрім звичайних форм навчання студентів (лекції, семінарсько-практичні заняття), передбачає виконання майбутніми вихователями індивідуальних та творчих завдань.

Програмою спецкурсу розвиток початкової освіти в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.) передбачено виконання індивідуального завдання у формі реферату (приблизний обсяг реферату – 23 сторінки). Студенти оформлюють реферати з обраної теми та захищають їх перед викладачем. Студент, який отримав незадовільну оцінку, має повторно захистити реферат. Реферат вважається зарахованим, якщо студент розкрив в повному обсязі питання відповідно до обраної теми. Зарахований реферат є допуском до іспиту.

Серед тем рефератів, зокрема, такі: “Новітні історико-педагогічні дослідження вітчизняної початкової школи другої половини XIX – початку XX ст.”, “Східноукраїнський регіон як одна з історично сформованих специфічних у природному, етнографічному, соціальному, економічному, культурному, освітньому відношенні територій України”, “1860–1863 рр. – час посилення суспільно-педагогічного руху за розвиток ідеї загальної народної грамотності, створення шкіл для народу”, “К. Ушинський про релігійне і народне виховання”, “Тенденції українізації початкової школи 60-х рр. XIX ст.”, “Міністерство народної освіти, земства, Святіший Синод як основні суб’єкти управління початковою освітою другої половини XIX – початку XX ст.”, “Школи грамоти як особливий тип закладів початкової освіти”, “Емпіричний пошук земств у розробці оптимального змісту початкової освіти у школах Східноукраїнського регіону другої половини XIX ст.”, “Аналіз основних предметів початкової освіти (за положеннями 1864 та 1873 років)”, “Микола Олександрович Корф (1834–1883) – засновник земської школи”, “Організація дисципліни у вітчизняній початковій школі другої половини XIX – початку XX ст.”, “Розповсюджені та заборонені покарання учнів початкової школи другої половини XIX – початку XX ст.”, “Навчання грамоті за буквоскладовим та звуковим методами у початкових школах середини XIX ст.”.

Наведемо також приклади творчих завдань, що виконують студенти в ході засвоєння спецкурсу: створіть схему “Чинники, які ініціювали в Східноукраїнському регіоні процес активного становлення освіти та культури його населення у другій половині XIX – на початку XX ст.”; порівняйте умови становлення початкової освіти в Україні у 1860–1863 рр. – час посилення суспільно-педагогічного руху за розвиток ідеї загальної народної грамотності, створення шкіл для народу та у 1908–1917 рр. – період позитивних змін у змісті початкової шкільної освіти в умовах розвитку суспільних наук та національної самосвідомості; створіть схему, що відображає основні типи закладів початкової освіти “Система початкової освіти, що склалася в другій половині XIX ст.”; аналізуючи нормативну базу початкової освіти, складіть порівняльну таблицю “Зміст навчально-виховного процесу у початкових школах різних типів”; створіть порівняльну

таблицю “Аналіз основних предметів початкової освіти (за положеннями 1864 та 1873 років)” тощо.

Висновки. У цілому вважаємо, що засвоєння змісту спецкурсу “Розвиток початкової освіти в Україні (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.)” дасть змогу студентам спеціальності 6.010102 “Початкова освіта” поглибити знання щодо: передумов розвитку вітчизняної мережі початкових навчальних закладів у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст.; етапів розвитку початкової освіти в Україні; змісту початкової освіти та методів навчання в початкових школах Східноукраїнського регіону; позитивного історико-педагогічного досвіду діяльності початкових шкіл та шляхів його творчого впровадження в сучасну освіту.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України : навч. посіб. / О.Д. Бойко. – К. : Академвидав, 2006. – 686 с.
2. Левківський М. В. Історія педагогіки : підручник / М.В. Левківський. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
3. Мельничук О.С. Історія педагогіки України : навч. посіб. / О.С. Мельничук. – Кіровоград : КДПУ ім. В. К. Винниченка, 1998. – 169 с.
4. Міськова Н.М. Становлення змісту шкільної початкової математичної освіти в Україні (60-і роки ХІХ – 30-і роки ХХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Міськова Наталія Миколаївна. – Рівне, 2005. – 293 с.
5. Субтельний О. Україна: Історія : навч. посіб. / О. Субтельний. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Либідь, 1993. – 720 с.
6. Шмид Г.К. История средних учебных заведений в России / Г.К. Шмид. – СПб : изд. О. Богданова, 1878. – 684 с.

БУТЕНКО Г.П., МОЛЧАНОВА О.А.

ВИКОРИСТАННЯ КАЗКИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ ОСОБИСТОСТІ

Історія людства й країн налічує багато тисяч років, розвиток у будь-якій галузі кожну хвилину змінюється, актуальними стали поняття: нанотехнології, комп’ютерні технології, інтерактивні технології, компетентність, але в будь-якому куточку світу, коли народжується дитина, хоча навіть коли серце дитини б’ється поруч із серцем матері, вже в той період маленька особистість чує голос матері, який наспівує колискову або розповідає казку. І це добра традиція, коли дитина чує від улюбленої людини різні форми фольклору країни, де вона побачить світ власними очима.

Можна стверджувати, виходячи з основ пренатальної педагогіки, а також з власного досвіду, що, якщо дитина чує ще до свого народження колискову або казку, то вона має музичний слух, виявляє зацікавленість до казок, випереджає своїх однолітків у розумовому розвитку, а також намагається застосовувати креативний підхід до різних видів діяльності. Таким чином, казка як засіб виховання застосовується в усіх країнах, і лише за-